

Nota informativă privind situația prin bolile netransmisibile prioritare în raionul Ialoveni a.a.2013-2019

Starea sănătății populației este un indicator integral al dezvoltării social-economice a țării, o reflectare a bunei stări materiale și morale, un factor decisiv de influență asupra potențialului economic, cultural și al forței de muncă a societății. Este cunoscut faptul că nivelul economic al țării este determinat direct de cel mai eficient factor de producție-capital uman, exprimat în cunoștințele, competențele, capacitățile creative și calitățile morale ale membrilor societății. Un factor decisiv care influențează starea de sănătate a populației o reprezintă bolile netransmisibile. Bolile netransmisibile (BNT) constituie una din amenințările principale pentru sănătatea umană, fiind cauza principală a mortalității și dezabilității premature în raionul Ialoveni. Povara BNT provoacă presiuni asupra sistemului de sănătate și asupra dezvoltării durabile a raionului. Grijă față de sănătatea populației reprezintă obiectivul cel mai important în politica statului, iar îmbunătățirea și fortificarea sănătății populației se realizează doar prin conjugarea eforturilor comune, bine planificate dintre stat, societatea civilă, comunitate și fiecare individ în parte.

Analiza indicatorilor de sănătate a populației din raionul Ialoveni au scos în evidență mai multe probleme de sănătate, care necesită elaborarea și implementarea măsurilor de prevenire și control.

Rata mortalității generale a populației este influențată direct de mai multi factori, inclusiv de structura pe vârstă a populației, de tipul de morbiditate înregistrat în această populație, de nivelul de dezvoltare socio-economică, de gradul de dezvoltare a serviciilor medicale, de nivelul de educație și instruire a populației.

În perioada 2013-2019 rata mortalității generale a populației r-lui Ialoveni a înregistrat valori mult mai mici decât valoarea indicelui pe țară. Indicele mortalității generale are un caracter neuniform, dar începând cu anul 2014 manifestă tendință de diminuare de la 1028,8 cazuri la 100000 populație până la 920,2 cazuri în an.2018 (fig.1).

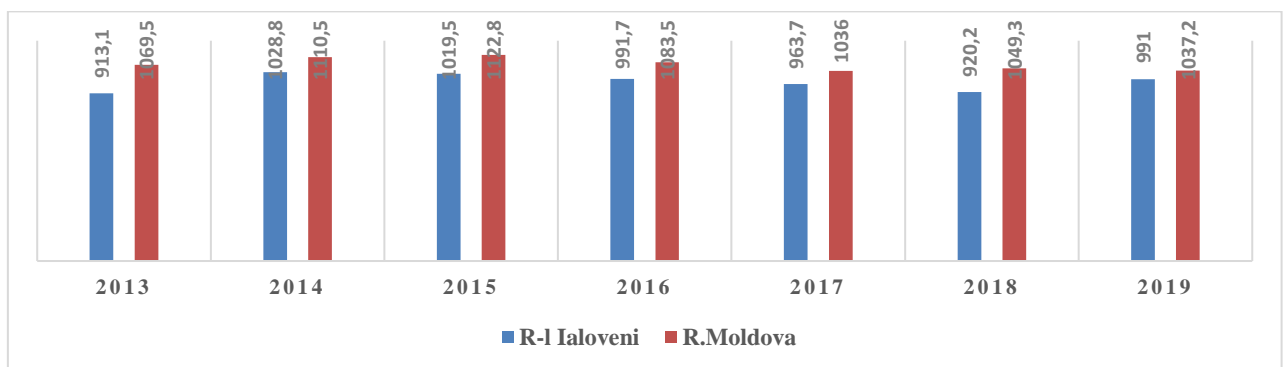

Fig.1 Rata mortalității generale a populației în rl Ialoveni în a.2013-2019 comparativ cu mediile pe R.Moldova

Cea mai mare pondere, ca cauză de deces în structura mortalității generale o ocupă **bolile sistemului circulator** (fig.2), care a variat de la 58,7 % în anul 2013 până la 55,05% în anul 2019.

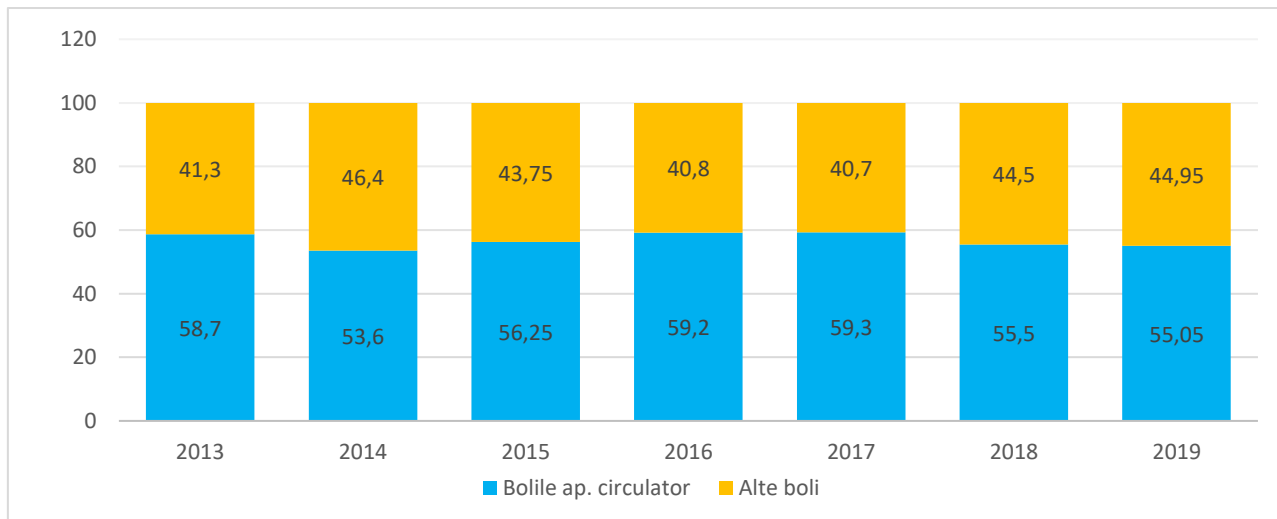

Fig. 2 Evoluția ratei mortalității prin bolile aparatului circulator a populației în rl Ialoveni în a.2013-2019 comparativ cu alte boli

Dinamica mortalității populației r-lui Ialoveni prin cardiopatiile ischemice în ultimii ani are un caracter ondulator cu descreștere de la 382,4 cazuri la 100000 populație în anul 2013, până la 367,7 cazuri în anul 2019 (fig.3).

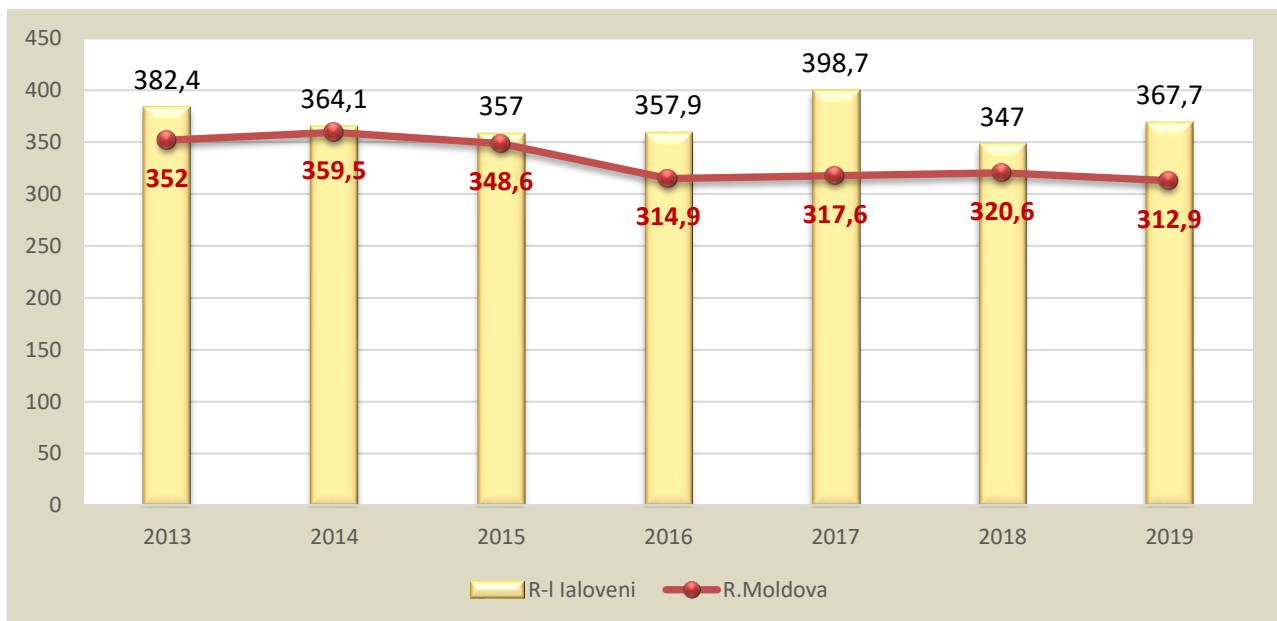

Fig.3 Evoluția ratei mortalității prin cardiopatie ischemică la populația rlui Ialoveni în a.2013-2019 comparativ cu mediile pe R.Moldova

În perioada de referință, mortalitatea prin tumori a populației din raionul Ialoveni a variat între valori de la 143,4 cazuri la 100 mii populație în anul 2013 până la 172,1cazuri în anul 2019. În ultimii ani se constată o tendință de creștere a mortalității prin tumori (fig.4).

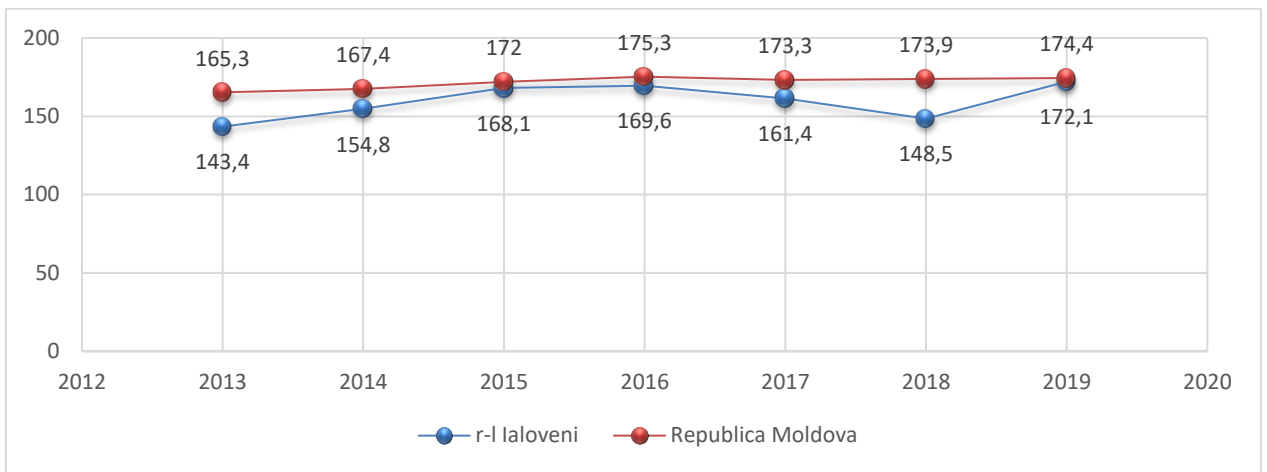

Fig.4 Mortalității prin tumori la populația rluI Ialoveni în a.2013-2019 comparativ cu mediile pe Republica Moldova

Mortalitatea prin bolile aparatului digestiv în r-ul Ialoveni este în creștere de la 66,5 cazuri la 100 mii populație în a. 2013 până la 85,9 cazuri în a.2017. Indicele mortalității prin hepatitele cronice și cirozele hepatice este în descreștere, de la 52,4 cazuri la 100 mii populație în a. 2013 până la 21,9 cazuri în a.2017 (fig.5).

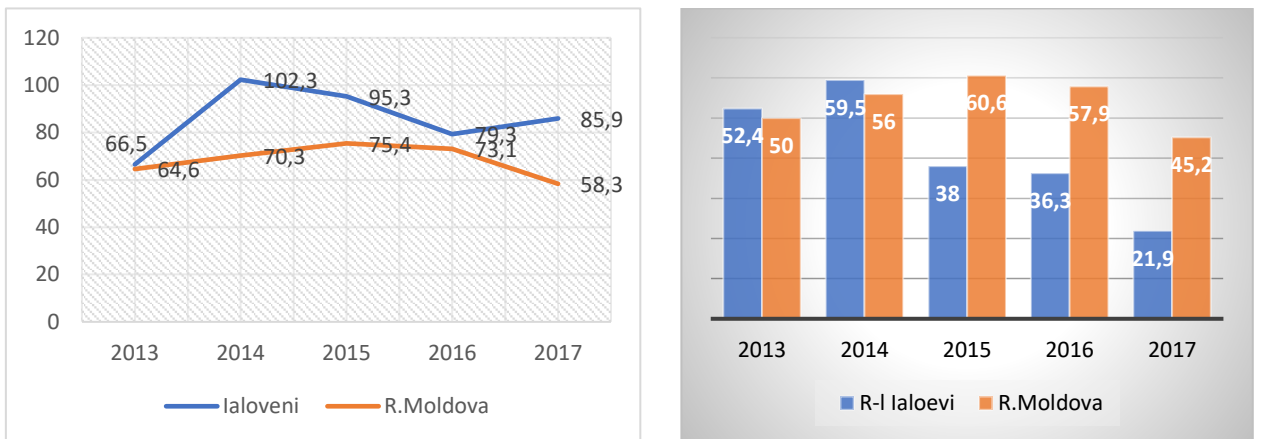

Fig.5 Mortalității prin bolile aparatului digestiv la populația rluI Ialoveni în a.2013-2017 comparativ cu mediile pe Republica Moldova

Mortalitatea prin bolile aparatului respirator în r-ul Ialoveni este în creștere de la 85,6 cazuri la 100 mii populație în a. 2013 până la 116 cazuri în a.2019.

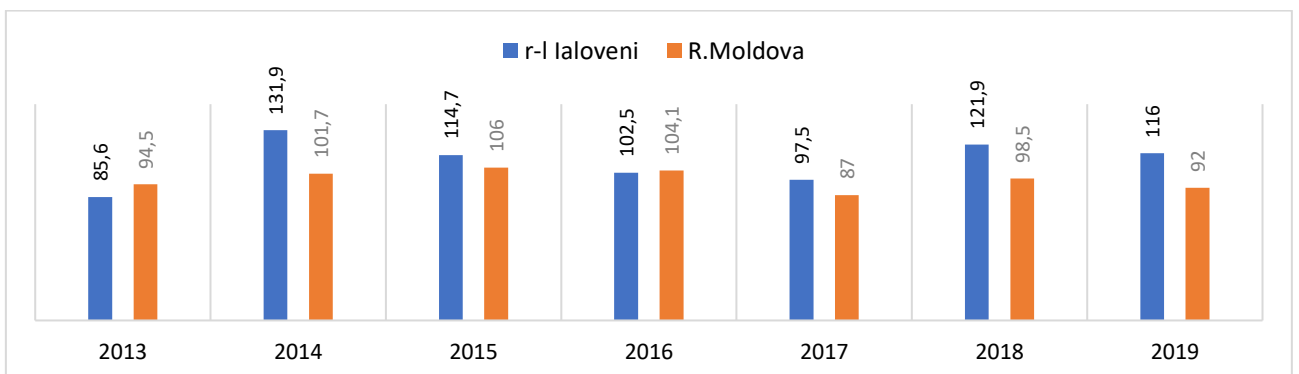

Fig.6 Mortalitatea generală a populației prin bolile aparatului respirator în r-ul Ialoveni și Republica Moldova aa.2013-2019

Mortalitatea în vârstă aptă de muncă (VAM), în r-l Ialoveni a crescut de la 414 cazuri la 100 mii populație în a. 2013 până la 439,9 cazuri în a. 2017 (fig.7).

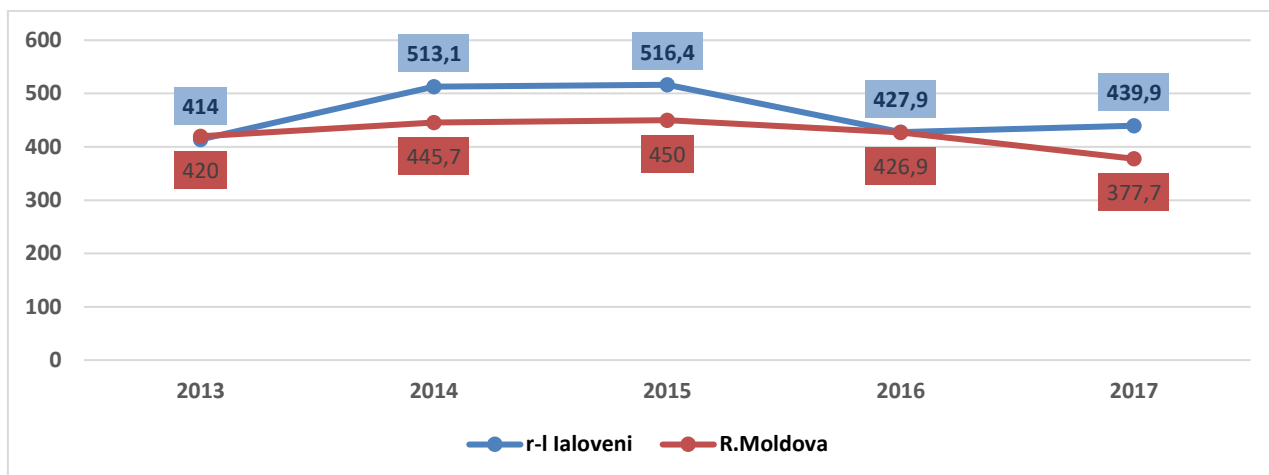

Fig. 7 Rata mortalității populației de vârstă aptă de muncă în rl Ialoveni în a.2013-2017 comparativ cu mediile pe Republica Moldova

Analizând mortalitatea populației în vârstă aptă de muncă pentru perioada anilor 2013-2017, raportată la principalele clase de maladii, coinchidem că pe locul I s-au plasat afecțiunile aparatului circulator cu valoare medie de 132,9 cazuri la 100 mii populație, urmate de tumori cu 94,82 cazuri. Pe locul III s-au situat bolile aparatului digestiv cu 85,86 cazuri (în special cauzate de hepatite cronice și ciroze) și pe locul IV - accidente, intoxicații, traume cu 81,66 cazuri la 100 mii populație, urmate de afecțiunile sistemului respirator, date ce sunt prezentate în (fig.8).

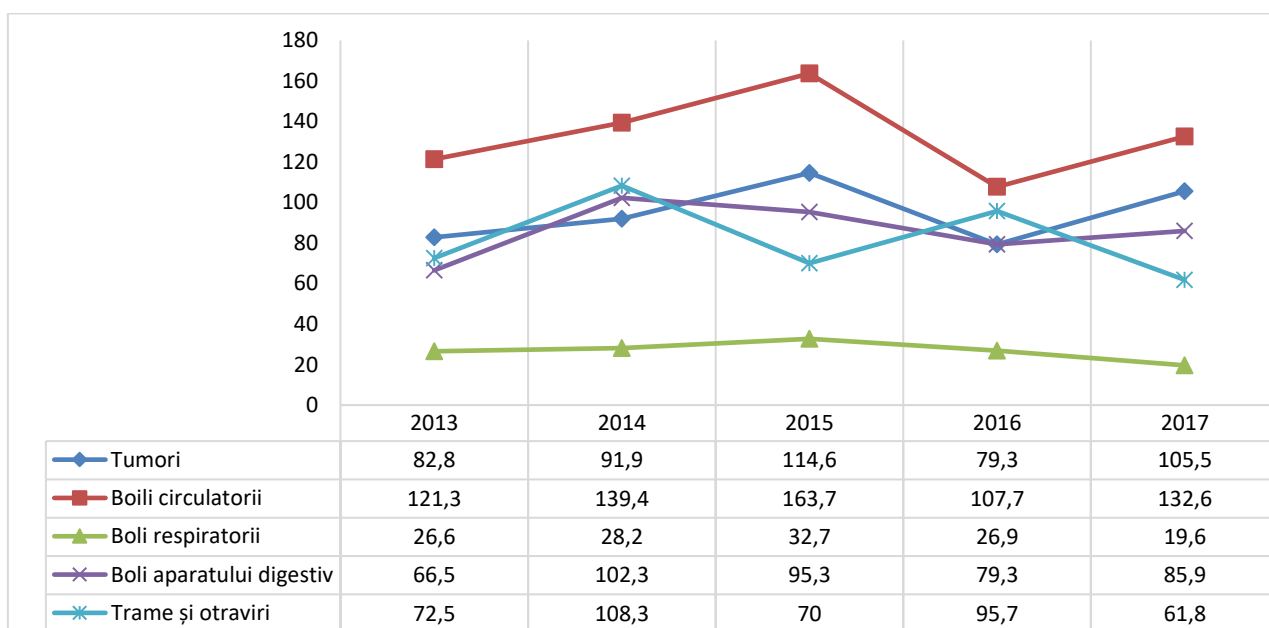

Fig.8 Rata mortalității populației de vârstă aptă de muncă după cauze de deces în rl Ialoveni în a.2013-2017

Bolile cardio și cerebro-vasculare reprezintă principala cauză de deces la nivel teritorial, inclusiv in VAM și se situează pe primul loc în structura mortalității.

Deși pe parcursul aa.2013-2017 mortalitatea populației în VAM prin bolile aparatului circulator depășește indicii medii pe R.Moldova, indicii medii în r-l

Ialoveni au variat între valori de la 121,3 cazuri la 100 mii în anul 2013 până la 132,6 în anul 2017. În această perioadă un nivel maxim a fost determinat în anul 2015 -163,7 cazuri la 100000 populație (fig.9)

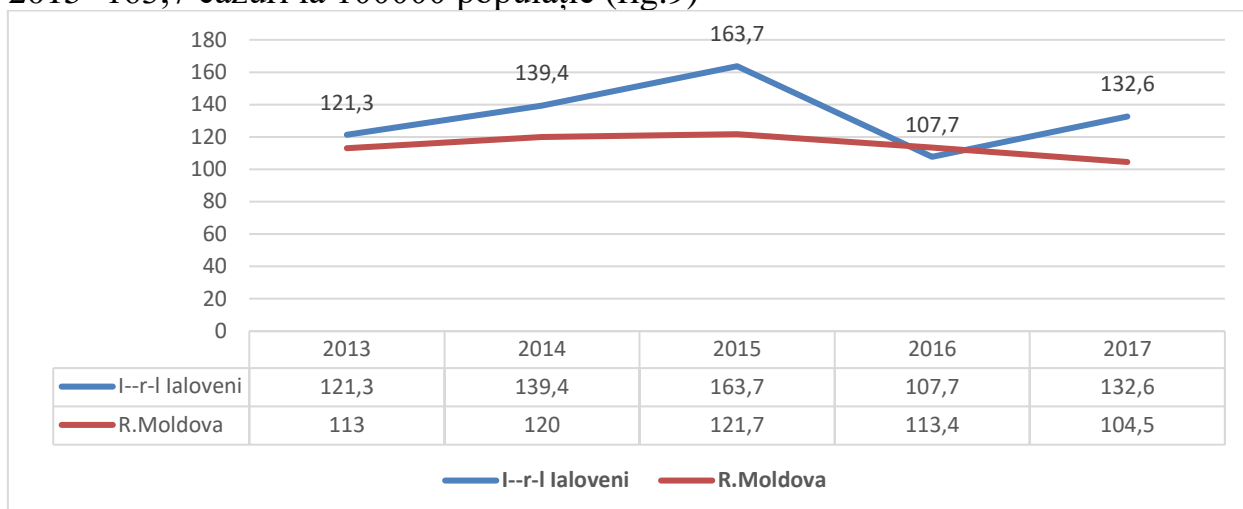

Fig.9 Rata mortalității populației de vârstă aptă de muncă prin bolile aparatului circulator în rl Ialoveni în a.2013-2017

În ultimii ani se observă o creștere a indicilor mortalității prin cancer, constituind cea de a doua cauză de deces in raionul Ialoveni. In perioada anilor 2013-2017 valoarea indicelui are tendință de creștere de la 82,8 cazuri la 100 mii populație până la 105,5 cazuri în a. 2017 (fig.10).

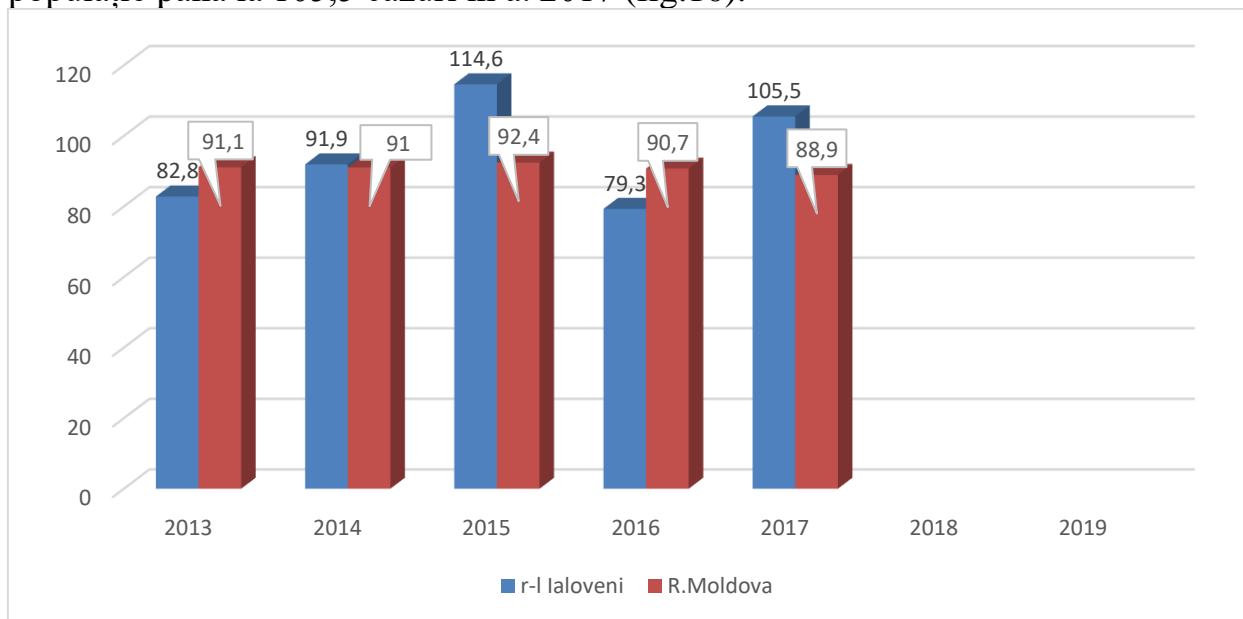

Fig. 10 Rata mortalității populației de vârstă aptă de muncă prin tumori în rl Ialoveni în a.2013-2017

În ultimii ani se observă o creștere a indicilor mortalității prin bolile aparatului digestiv, constituind cea de a treia cauză de deces in raionul. In perioada anilor 2013-2019 valoarea indicelui are tendință de creștere de la 66,5 cazuri la 100000 populație în a. 2013 până la 85,9 cazuri în a. 2017. In perioada 2013-2017 indicele raional depășeste indicele republican (fig.11)

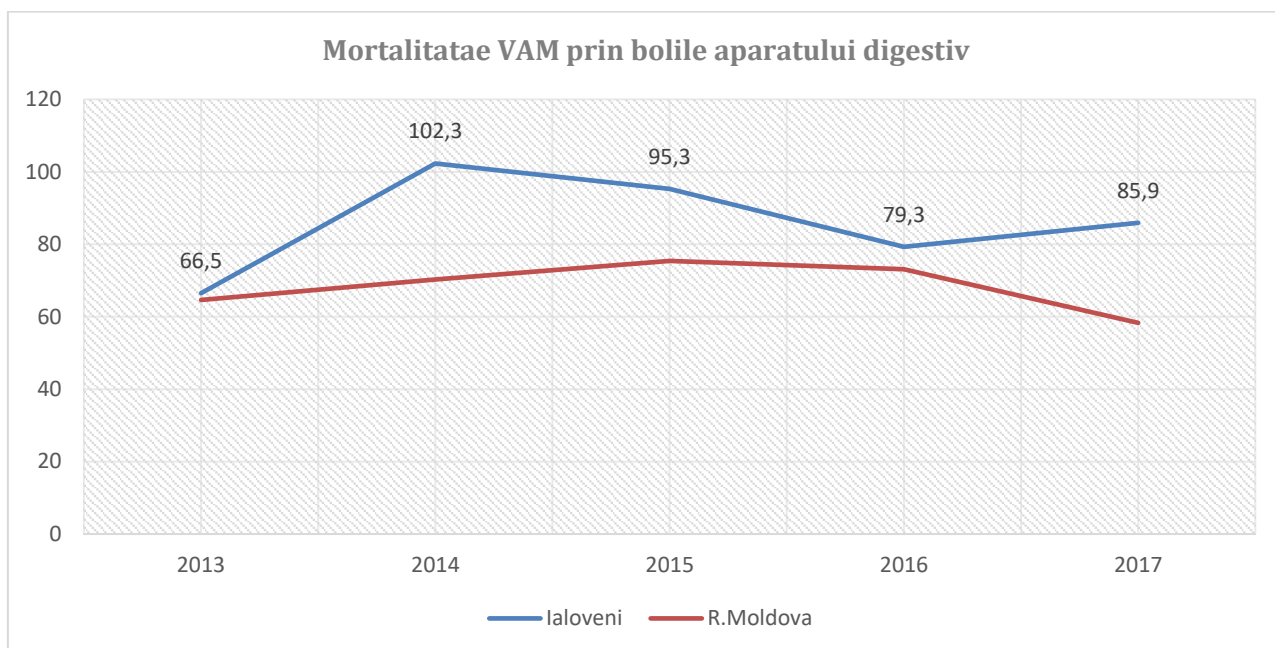

Fig. 11 Rata mortalității populației de vârstă aptă de muncă prin bolile aparatului digestiv în rl Ialoveni în a.2013-2017

Este alarmantă situația la capitolul deceselor persoanelor cu vârsta aptă de muncă în rezultatul traumelor și otrăvirilor, care constituie 72,5 cazuri la 100000 populație în an.2013 și 61,8 cazuri în a. 2017 (fig.12).

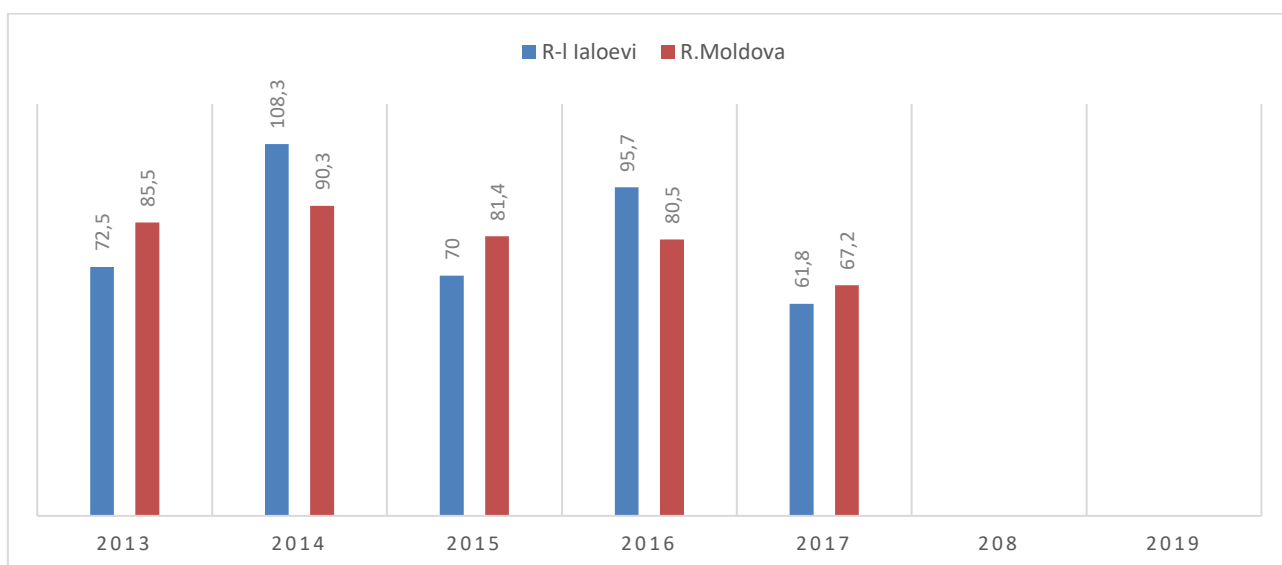

Fig. 12 Rata mortalității populației de vârstă aptă de muncă prin traume și otrăviri în rl Ialoveni în a.2013-2017

Mortalitatea populației în vârstă aptă de muncă prin boli respiratorii, în ultimii 3 ani este în descreștere de la 32,7 cazuri la 100000 locuitori în anul 2015 până la 19,6 în anul 2017. În același timp în perioada 2013-2015 indicatorii înregistrați în raion depășesc indicele național (fig.13).

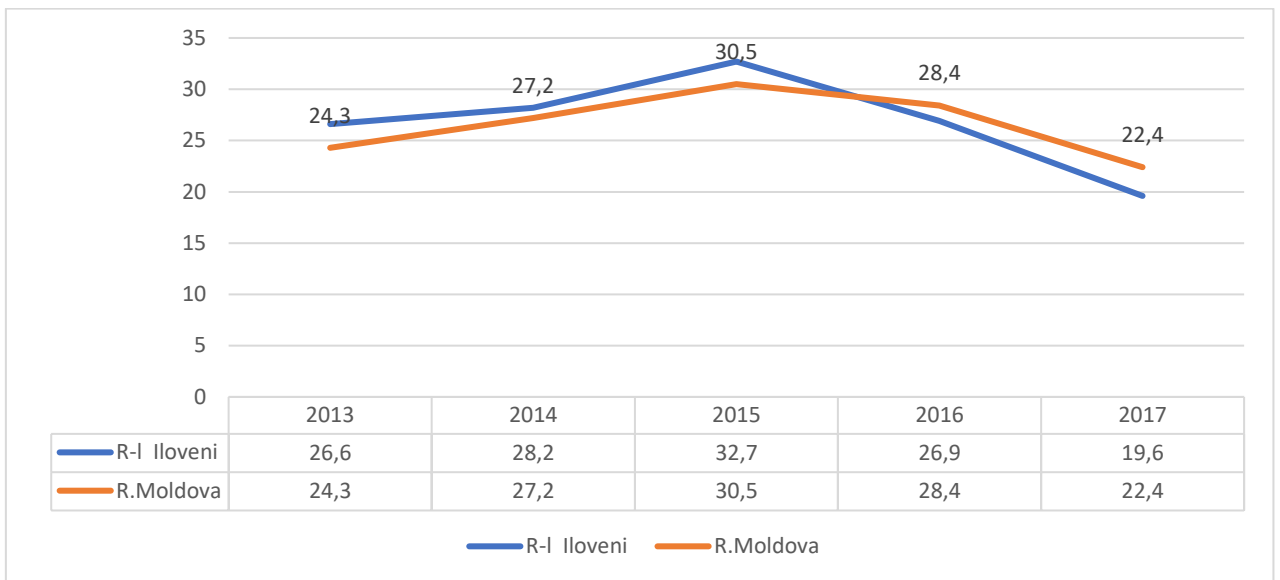

Fig.13 Rata mortalității populației de vârstă aptă de muncă prin boli respiratorii cronice în rl Ialoveni în a.2013-2017

Morbiditatea generală reprezintă fenomenul îmbolnăvirilor în populație și este influențată de totalitatea determinanților sănătății, ce conduc la creșterea valorii indicilor de morbiditate și ulterior a valorii indicilor de mortalitate.

Morbiditatea înaltă influențează nu numai speranța de viață la naștere, dar și calitatea vieții membrilor unei comunități.

La nivel raional pentru toată perioada anilor 2013-2019 se observă o tendință de creștere a indicelui morbidității de la 3560,3 cazuri la 10 mii locuitori în an.2013, până la 3821,7 cazuri în an. 2019 (fig.14).

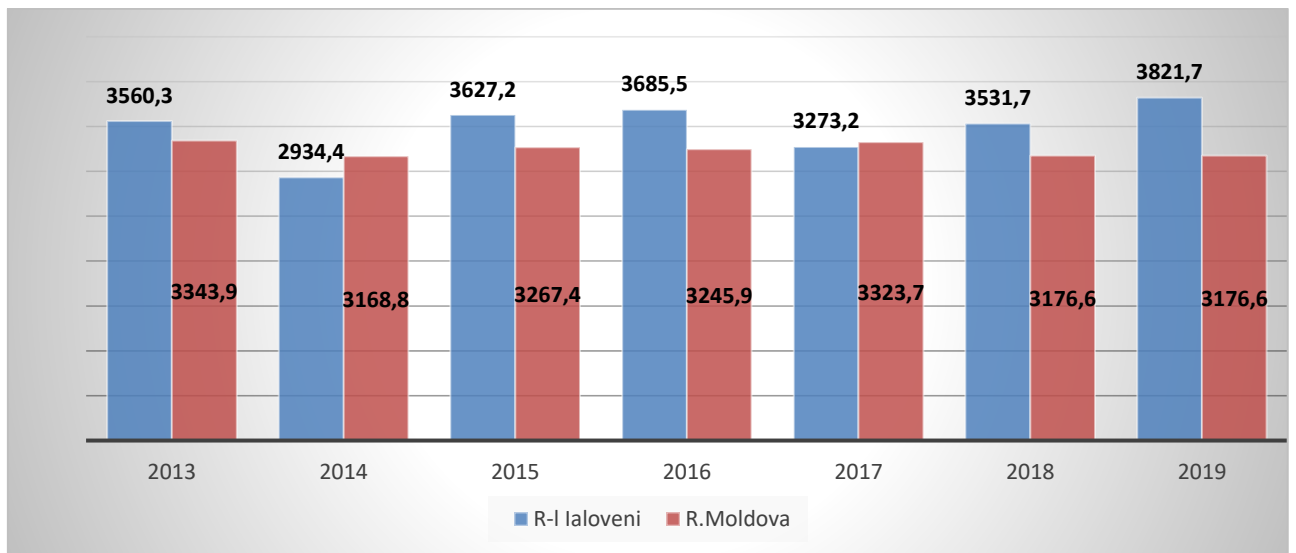

Fig. 14 Incidența comparativă a morbidității generale a populației în rl Ialoveni și Republica Moldova în a.2013-2019

Incidența prin tumori are o tendință de creștere de la 23,7 cazuri la 100 mii locuitori în a. 2013 până la 30,2 cazuri în a. 2019. Pe Republică datele statistice sunt mai înalte decât pe raion și indică o creștere a cazurilor noi de tumori de la 39,9 cazuri la 100 mii populație la 45,1 cazuri în a. 2019 (fig15).

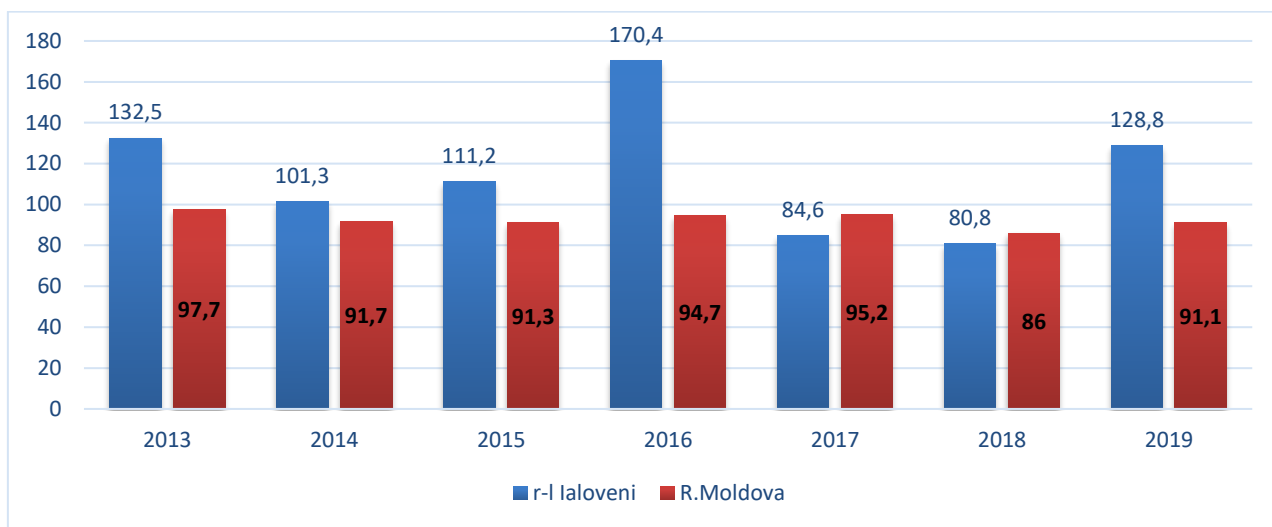

Fig.17 Incidența generală a populației prin bolile endocrine, de nutriție și metabolism (la 10 mii populație) în r-ul Ialoveni și Republica Moldova

Incidența prin diabet zaharat are o tendință de creștere pe perioada analizată, de la 17,9 cazuri la 10 mii locuitori în a. 2013 până la 34,3 cazuri în a. 2019 (fig. 18).

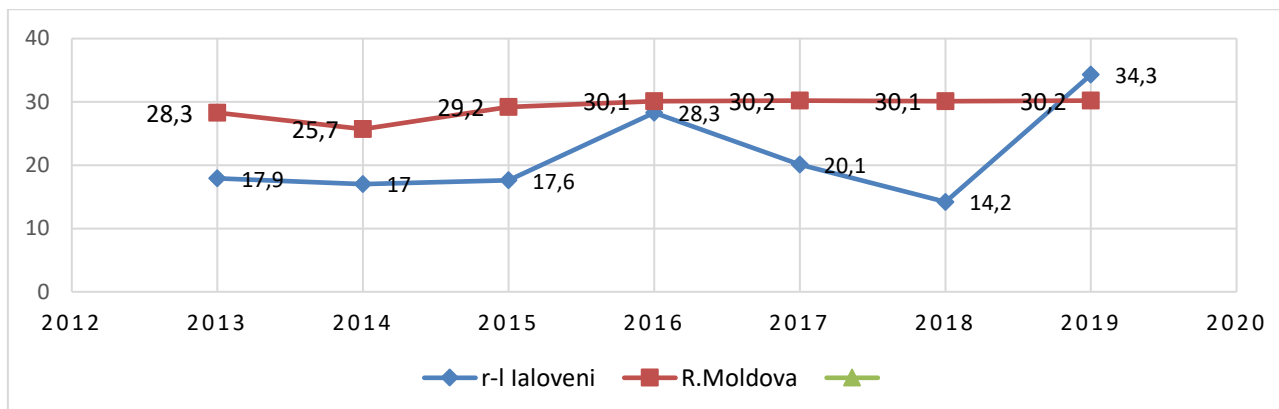

Fig.18 Incidența generală a populației prin diabet zaharat (la 10 mii populație) în r-ul Ialoveni și Republica Moldova

Factorii de risc pentru sănătate populației raionului Ialoveni sunt consumul de tutun, consumul de alcool, alimentația nesănătoasă, insuficiența activității fizice, calitatea aerului, hiperglicemia, hipercolesterolemia, etc.

Deși majoritatea bolilor cronice grave sunt cauzate de acești factori de risc, o mare parte din populație nu este conștientă de daunele provocate pentru sănătatea lor.

Alcoolul este determinat ca unul din cei mai primordiali factori de risc care afectează sănătatea și poate duce la deces prematur. Producerea vinului este o tradiție și o mândrie națională, dar consumul nociv (necontrolat) de alcool are un impact negativ asupra sănătății publice. Consumul de alcool (în special la conducătorii auto) sporește riscul accidentelor și traumatismelor. În plan estimativ, consumul nociv de alcool este responsabil de aproximativ 20 % din decesele rezultate din accidente rutiere. Raionul Ialoveni nu face excepție, deși sunt în creștere numărul de accidente rutiere provocate de șoferi aflați în stare de ebrietate de la 0,94 % în anul 2013 din

numarul total de accidente rutiere până la 1,61 % în anul 2019 (fig.19). Dacă soferii nu consumau alcool posibil aceste accidente rutiere puteau sa fie evitate.

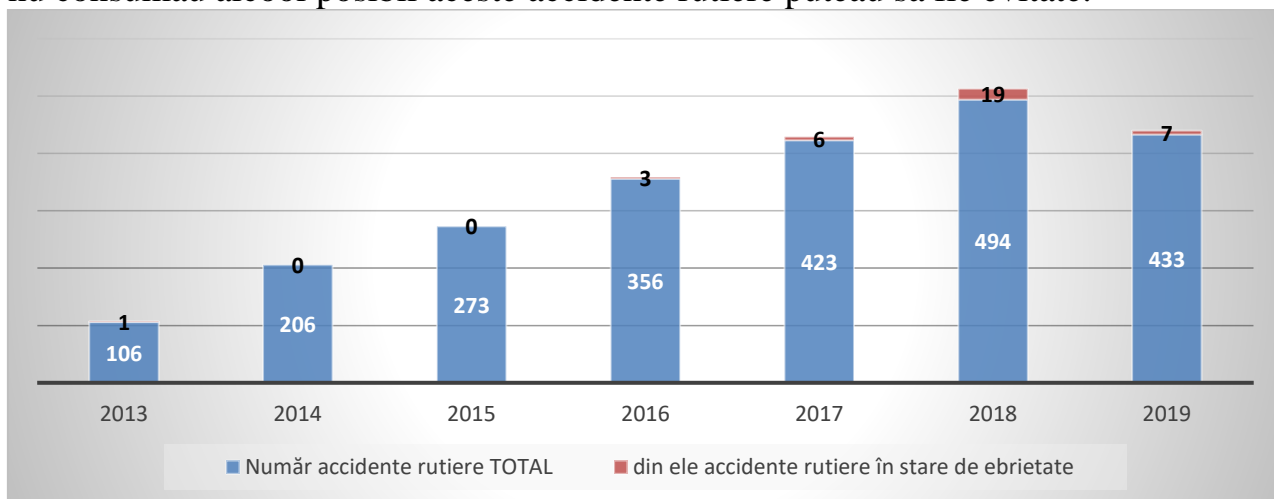

Fig.20. Ponderea accidentelor rutiere săvârșite în stare de ebrietate în rl Ialoveni în a.2013-2019

Povara bolilor cauzate de alimentația proastă este înaltă și continuă să crească, alimentația posedă atât un impact fizic, cât și unul psihic asupra stării de sănătate a copiilor și adolescenților.

În r-l Ialoveni anual cota elevilor cuprinși cu alimentație a crescut de la 38% în anul 2013 până la 41 % în a. 2019 (fig. 21).

**Datele Direcției de Învățământ Ialoveni*

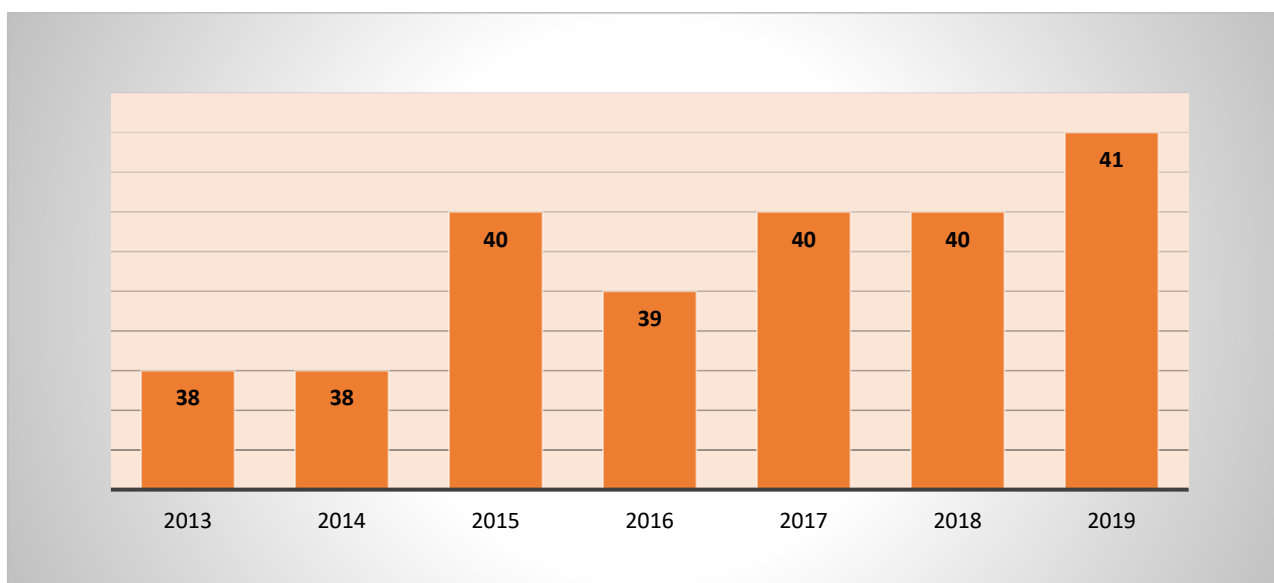

Fig. 21. Ponderea elevilor care beneficiază de alimentație școlară în rl Ialoveni în a.2013-2019

Rata examinării grupurilor de risc de către medicii de familie:

Ponderele persoanelor incluse în grupul de risc pentru tensiunea arterială examinate de către medicii de familie a sporit de la 64,8 % la 75,1 % ,valorile fiind mai mici decat indicii la nivel de republică (fig.22).

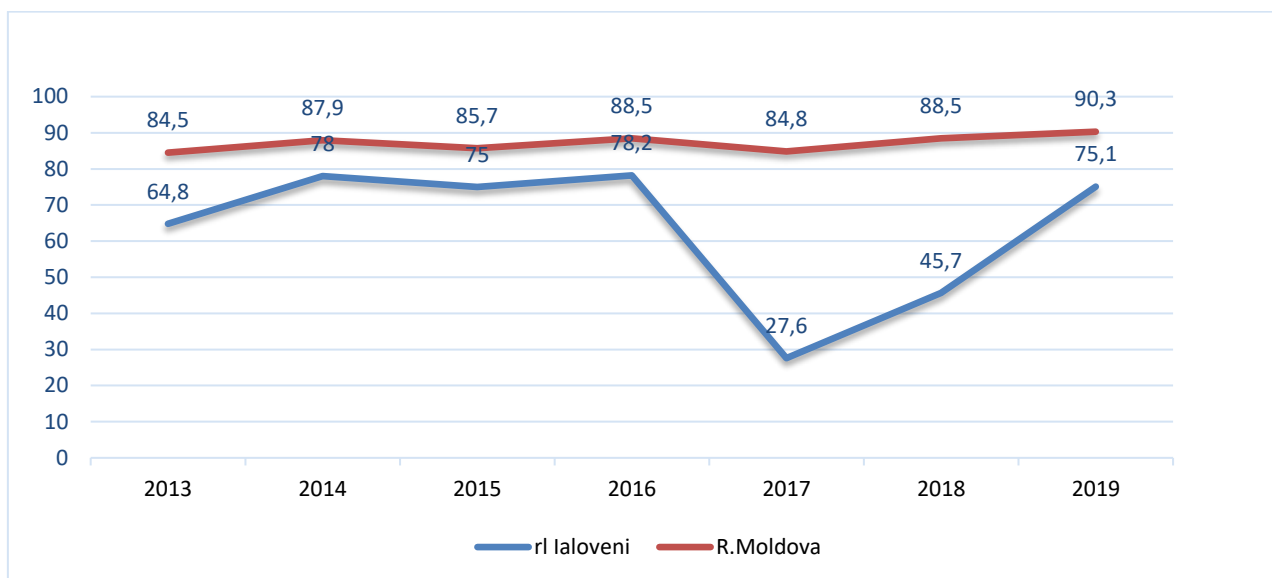

Fig. 22 Ponderea persoanelor din grupele de risc examinate la nivelul tensiunii arteriale în raionul Ialoveni în a.2013-2019

La fel a sporit și ponderea examinării grupurilor de risc la colesterol a de la 54 % în anul 2013 la 55,1 % în anul 2019 (fig.23).

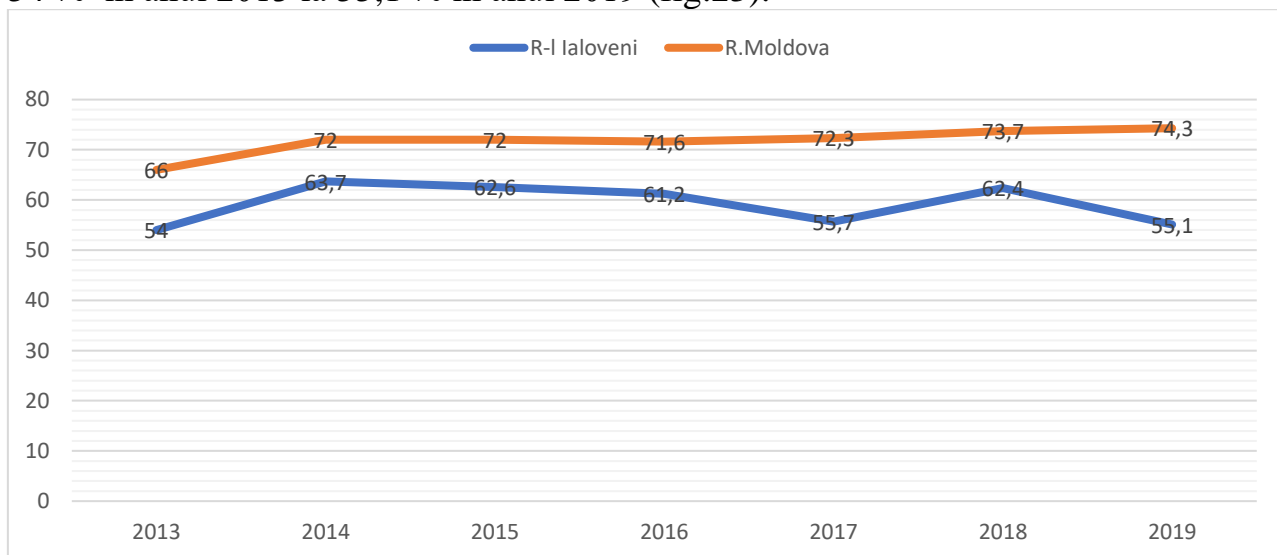

Fig. 23 Ponderea persoanelor din grupele de risc examinate la conținutul colesterolului în raionul Ialoveni în a.2013-2019.

O mare parte din problemele de sănătate determinate în rândurile populației raionului Ialoveni sunt în legătură directă cu nivelul scăzut al cunoștințelor despre sănătate atât la adulți, cât și copii. Pentru îmbunătățirea indicatorilor de sănătate a populației din raionul Ialoveni este necesar de a întreprinde unele măsuri, cum ar fi:

- Elaborarea și realizarea Planului de acțiuni și măsuri de îmbunătățire a sănătății populației, prin activități conjugate ale autorității administrației publice locale de nivelul I și II, serviciilor cointeresate (medicale, sociale, de educație etc.) și comunității (inclusiv persoanelor fizice și juridice).

- Elaborarea Programelor teritoriale privind prevenirea și controlul bolilor netransmisibile și transmisibile (cu participarea specialistilor din toate domeniile).
- Finanțarea durabilă și continuă a Programelor teritoriale privind prevenirea și controlul bolilor netransmisibile și transmisibile.
- Supravegherea și reducerea prevalenței factorilor de risc majori pentru bolile netransmisibile - consumul de alcool, tutun, alimentația nesănătoasă, inactivitatea fizică, glicemia, hipercolesterolemia, hipertensiunea arterială și calitatea aerului, inclusiv interior.
- Asigurarea suportului APL în angajarea cadrelor medicale, în special medici în mediul rural și asistenți medicali (în mai multe localități prin asigurarea condițiilor optime de muncă și de trai).
- Asigurarea populației cu condiții și servicii sigure, accesibile, inclusiv pentru asigurarea cu apă potabilă de calitate, protecția aerului atmosferic, salubritatea și igienizarea localităților, asigurarea accesului populației, în special a celei rurale la rețele de canalizare, prin implementarea unor proiecte concrete de asigurare cu apă, canalizare și eficiență energetică.
- Extinderea în continuare a sistemelor centralizate de aprovizionare cu apă potabilă și de sanitație. Totodată în scopul evitării riscului de poluare a apelor subterane ce alimentează sursele de aprovizionare cu apă potabilă e necesar de soluționat și problema gestionării la nivel de localități a deșeurilor menajere.
- Intensificarea activităților de profilaxie și educație pentru sănătate, în special, în rândul tinerilor, prin promovarea modului sănătos de viață (prevenirea sedentarismului, promovarea practicării sportului, amenajarea de locații sportive, etc.).
- Promovarea sănătății în comunitate, informarea prin mass-media teritorială, acțiuni de comunicare și de schimbare a comportamentelor în rândul elevilor, tinerilor, populației în vârstă aptă de muncă, mobilizarea populației pentru acțiuni de sănătate în colaborare eficientă cu instituțiile educative, medicale, administrative, sociale.
- Implementarea în continuare în r-l Ialoveni a Recomandărilor pentru respectarea regimului alimentar sănătos și activitate fizică adecvată în instituțiile de învățământ.
- Revizuirea bazei de date existente referitor la starea de sănătate și bunăstare a populației, prin lărgirea spectrului de indicatori (posibil cu indici mai dezintegrați în funcție nivel de educație, sex, criterii socio-economice, etnie, etc.), cu procesarea standardizată a datelor colectate, include în echipe a specialiștilor din alte domenii (cu capacități de analiză a datelor, de elaborare a prognozelor tendințelor, etc.)